

ства ЄС / Legislation of EU countries: history, shortcomings and prospects for the development: Collective monograph. Frankfurt (Oder) : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. P. 334-354.

2. Директива 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962.html.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.
4. Директива 2008/105/ЄС про стандарти якості довкілля в галузі водної політики. URL: <http://old.minjust.gov.ua/45875>.
5. Постанова КМУ від 11 вересня 1996 р. № 1100 «Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується» (в редакції Постанови КМ № 1091 (1091-2017-п) від 13 грудня 2017 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/110096-п>.

Ключові слова: екологічне законодавство ЄС, водне законодавство України, скидання забруднюючих речовин, регулювання скидів, нормативи скидів, поняття «забруднення» та «забруднююча речовина», імплементація законодавства ЄС.

Ключевые слова: экологическое законодательство ЕС, водное законодательство Украины, сброс загрязняющих веществ, регулирование сбросов, нормативы сбросов, понятия «загрязнение» и «загрязняющее вещество», имплементация законодательства ЕС.

Key words: EU environmental legislation, water legislation of Ukraine, pollutant discharge, discharges regulation, limits of discharges, concepts of “pollution” and “pollutant”, implementation of EU legislation.

ЧУМАЧЕНКО ІННА ЄВГЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ГАРАНТІЙ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО ПЛЯЖІВ ТА УЗБЕРЕЖЖЯ

Кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону (ст. 13 Конституції України), громадянам гарантується право загального використання природних ресурсів для задоволення життєво необхідних потреб (ч. 2. ст. 38 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»). Згідно ст. 13 ЗУ «Про благоустрій населених пунктів» від 6 вересня 2005 року до територій загального користування відносяться пляжі. Тобто, кожен громадянин України має право загального земле- та водокористування, адже пляж є поєднанням акваторії з частиною земельної ділянки, що до неї прилягає, і користування пляжем означає користування і тим, і іншим. Тобто, вхід на пляж, прохід до моря, річки, водоймища, купання,

загоряння на піску – це конституційні права громадян, захищені Конституцією і законами України.

Однак, на практиці громадяни стикаються часом з непереборними перешкодами для реалізації такого права. В даному випадку мова йде про перешкоджання у вільному доступі громадян до пляжів, до узбережжя водних об'єктів. Непереборною перешкодою на шляху до міських пляжів стають кам'яні паркани, обгороджені території, котеджні містечка тощо. Орендарі пляжів Одеси усіляко обмежують безперешкодний доступ до моря, беручи плату навіть за прохід до води, який має бути безкоштовним. Так на Дачі Ковалевського лабораторія станції біологічної очистки води (за документами), а фактично – вілла з басейном, ставком та ландшафтним дизайном. Компанія «Інфоксводоканал» отримала ділянку для створення лабораторії, а з часом тут з'явився будинок, басейн, причал і зелений газон. Також, прикладом незаконного обмеження вільного доступу до узбережжя є пляж «Рив'єра», що розташований на 12 станції Великого Фонтану. Цей пляж огорожено високим парканом. І навіть в непляжний сезон вільний прохід до пляжної зони, що має бути об'єктом загального користування, закритий металевими воротами із замком. На жаль, такі приклади незаконного перешкоджання в доступі до узбережжя не одиничні.

Згідно ВК України (ст. 47) громадяни мають право на загальне водокористування для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство, водопій тварин, забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць) безкоштовно, без закріплення водних об'єктів за окремими особами та без надання відповідних дозволів. Тому, купання на пляжах є реалізацією громадянами права загального природокористування і не може бути платним. Обмеження (заборона) загального користування допускається локально лише з метою охорони життя і здоров'я громадян, охорони навколишнього природного середовища та з інших передбачених законодавством підстав і проводиться у затвердженому законодавством порядку.

В межах реалізації громадянами права на загальне водокористування, їх доступ до узбережжя морів, морських заток і лиманів у межах пляжної зони має бути забезпечено безперешкодно і безоплатно. Винятком є земельні ділянки, що пов'язані з розташуванням на них споруд (гідротехнічних, гідрометричних та лінійних), санаторіїв та інших лікувально-оздоровчих закладів, дитячих оздоровчих таборів. Повинно забезпечуватися безперешкодний та безоплатний прохід вздовж берега моря, морської затоки чи лиману у випадку, якщо пляжна зона надана у користування. Органи місцевої влади повинні виділяти та облаштовувати у межах населених пунктів пляжні зони для користування ними безперешкодно та безоплатно.

Позитивним кроком в подоланні незаконних перешкод щодо доступу громадян до водойм є прийнятий 29 жовтня 2019 року ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення безперешкодного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів для загального водокористування» відповідно до якого у ст. 88 ВК України

та ст. 60 ЗК України вносяться норми щодо гарантування громадянам безперешкодного і безоплатного доступу до узбережжя морів, морських заток, лиманів і островів у внутрішніх морських водах в межах пляжних зон, а також до узбережжя річок, водойм і островів для загального водокористування. Як зазначено, обмеження доступу громадян у будь-який спосіб (у тому числі шляхом влаштування огорож або інших конструкцій) до узбережжя водних об'єктів на земельних ділянках прибережних захисних смуг, що перебувають у користуванні юридичних або фізичних осіб, а також справляння за нього плати є підставою для припинення права користування земельними ділянками прибережних захисних смуг за рішенням суду.

Крім того, ст. 61 і ст. 62 ЗК України доповнюються положеннями про те, що в прибережних захисних смугах не допускається влаштування огорожі або інших конструкцій, що перешкоджають доступу громадян до узбережжя водних об'єктів. Передбачено механізм демонтажу таких огорож або інших конструкцій за рахунок їх власників (осіб, які їх встановили).

Змінами в ст. 10 ВК України ст. 60 КУпАП передбачено встановлення адміністративної відповідальності за неправомірне обмеження безперешкодного і безкоштовного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів для загального водокористування. Зокрема, згідно із законом, обмеження безперешкодного або безоплатного доступу громадян до узбережжя морів, морських заток, лиманів та островів у внутрішніх морських водах у межах пляжної зони, а також до берегів річок, водойм та островів загального користування, крім передбачених законом випадків, карається штрафом від 200 до 400 неоподатковуваних мінімумів доходів (для громадян) та від 400 до 700 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (для посадових осіб). Повторні дії, вчинені протягом року, караються штрафом від 400 до 700 неоподатковуваних мінімумів доходів (для громадян) і від 700 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (для посадових осіб).

Контроль за забезпеченням безперешкодного і безоплатного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів та островів для загального водокористування відповідно до закону покладено на місцеві держадміністрації.

Сподіваємося, що реалізація норм закону сприятиме посиленню захисту конституційних прав громадян на користування природними об'єктами, а саме забезпеченню безперешкодного доступу громадян до пляжів та узбережжя, демонтажу наявних огорож або інших конструкцій, що цьому перешкоджають.

Ключові слова: пляж, пляжна зона, водні об'єкти, узбережжя, право загального природокористування, право на вільний доступ до водних об'єктів.

Ключевые слова: пляж, пляжная зона, водные объекты, побережье, право общего природопользования, право на свободный доступ к водным объектам.

Key words: beach, beach area, water bodies, coast, general environmental management right to free access to water bodies.